

טיפול במפגעים ועבירות בים התיכון

דיווחי מוקד seawatch

ומענה הרשויות

ינואר – מאי 2017

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים.

דגים באחריות
הרפורמה להצלת הים התיכון

SEA WATCH
מדווחים מהמים

נכתב על ידי אסנת לפיד, רכזת מוקד SeaWatch
moked.sea@gmail.com
היגוי ועריכה: אלון רוטשילד

תקציר מנהלים

דו"ח זה מסכם את כלל הדיווחים על מפגעים ימיים שהתקבלו במוקד SeaWatch - מוקד לטיפול בדיווחי ציבור אודות מפגעים בים התיכון, במשך חמשת חודשי העבודה ינואר- מאי 2017. מאז השקתה בראשית חודש אוקטובר 2015 הורידו את האפליקציה 5550 איש. מתחילת 2017 הורידו את האפליקציה 550 איש. הדוח כולל פילוח נושאי ואפיון מגמות המפגעים המדווחים ואופן התייחסות וטיפול הרשויות בדיווחים. הדוח יחולק לשני חלקים, חלק ראשון יתאר את הממצאים בעונת הרבייה בחודש מאי. החלק השני יתאר את הממצאים בחודשים ינואר-אפריל.

ממצאי הדו"ח:

- בחמשת החודשים הראשונים של 2017 התקבלו במוקד 176 דיווחים.
- 81% מהדיווחים (144 דיווחים) היו דיווחי אמת איכותיים אשר הועברו לרשויות למתן מענה והמשך טיפול.
- החידוש העיקרי בפעילות המוקד ב 2017 הוא במספר תיקי החקירה שנפתחו בעקבות דיווחי המוקד. 10% מהדיווחים הובילו לפתיחת תיקי חקירה (14 תיקי חקירה - 8 ע"י הפיצוח ו- 6 ע"י רט"ג) בגין עבירות של דיג לא חוקי ופגיעה בערך טבע מוגן.

המלצות:

ממצאי הדוח עולה בבירור כי ביחידת הפיצוח לא ערוכים לטפל בעבירות דיג. אחוז הדיווחים המקבל מענה ומגיע לידי אכיפה הוא כל כך נמוך עד שבטל בשישים, כך גם התייחסות ציבור הדייגים ליכולת האכיפה של משרד החקלאות. ההבדל באופן מתן המענה בין רשויות האכיפה תהומי. יחידת הפיצוח מגיבה ומטפלת בכ 10% מהדיווחים, לעומת רט"ג והמשרד להגנת הסביבה המטפלים ב 90% מהדיווחים. יש ליצור מציאות חדשה בים תיכון בה קיים ממשק דיג המיושם הלכה למעשה ונאכף על ידי גוף בעל אינטרס בשמירה על הדגה ובעל יכולות הרתעה ואכיפה מוכחות.

במהלך חודש איסור הדיג בעונת הרבייה השנה נמשכה פעילות דיג שוטפת בכל הארץ, בעיקר בתחום הדיג המסחרי. פעולות האכיפה המעטות שנעשו לא השיגו את אפקט ההרתעה הנדרש. בשילוב עם החלטת קיצור עונת הרבייה ב 14 יום בעקבות לחץ הדייגים, התוצאה בשטח היא שהשבתת הדיג בעונת הרבייה בעצם לא התקיימה השנה ולא תשפיע על שיקום הדגה והתחדשות שלל הדיג.

העברת סמכויות הפיקוח לרט"ג, גוף בעל ניסיון מוכח באכיפת תחום הדיג (שמורות ימיות ובים סוף) והציד (ביבשה), בעל נוכחות מובנית ומורגשת בשטח, הערוך לתגובה לאירועים מידיים, תשפר את האכיפה וההרתעה בתחום הדיג בצורה משמעותית.

בהשוואה בין הרבעון הראשון לבין עונת הרבייה ניתן לראות כי אחוז דיווחי האמת גבוה בהרבה בעונת הרבייה (73% לפני עונת הרבייה ו- 93% בעונת הרבייה). הבדל זה נובע מחוסר בקיאות ציבור המדווחים בתקנות הדיג במהלך השנה. בעונת הרבייה האיסור הוא ברור, כל מי שעוסק בדיג, למעט מכמורת ודיג חכות מהחוף, עובר עבירה. לעומת זאת, במהלך השנה מתקבלים דיווחים רבים בקטגורית דיג לא חוקי המתייחסים לדיג חופי ברשתות עמידה המתבצע קרוב לחוף ומותר לפי תקנות הדיג.

יצירת קשר מידי של מוקד seawatch עם גורמי האכיפה מאפשרת ווידוא קבלת הדיווחים בזמן ומגבירה את המעורבות, ההתייחסות והטיפול באירועים ומאפשרת בקרה על תוצאות הטיפול בדיווחים.

הרחבת מעגל המדווחים מהציבור במדווחים איכותיים, המסוגלים לספק חומר ראשוני לפתיחת חקירה, תעזור לגורמי האכיפה לטפל באירועים רבים ולייצר אפקט הרתעה בשטח מול עבריינים מפגעים, שיקבלו תחושה ש"עניי הציבור" נמצאות בכל מקום.

כמובן שהרכיב החיוני להשלמת מערך זה הוא מענה אמיתי ואפקטיבי של הרשויות על ידי אכיפה נחושה ויעילה שתסתיים בהרשעות ומיצוי הדין עם העבריינים.

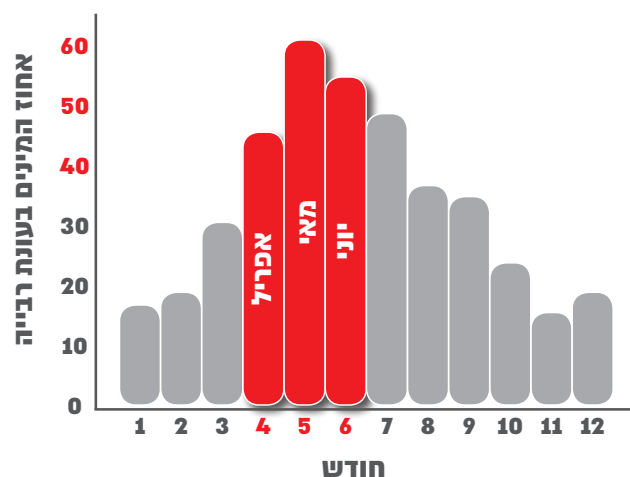
חלק ראשון: עונת הרבייה מאי 2017

השבתת דיג בעונת רבייה:

אחד הכלים המרכזיים בניהול ציי דיג ברחבי העולם הוא השבתת דיג בעונת הרבייה. שימור כושר ההתחדשות של הדגה מהווה מרכיב מהותי בקיום ממשק דיג בר קיימא לאורך שנים. פעילות הרבייה של מיני דגים רבים מתרחשת במים רדודים ובחלק מהמינים קיימת תופעה של התלהקות (התקבצות) מספר רב של דגים בוגרים לצורך רבייה, מינים אלה משמשים מטרה קלה לדיג. הסיכוי לדוג נקבות בוגרות הנושאות בבטן ביצים בשלות הוא סיכוי גדול בעונה זו, ופגיעה בהן גורמת לירידה משמעותית במספר הדגים שיגיעו לבגרות בדור הבא וימשיכו להתרבות.

להשבתת הדיג בעונת הרבייה יש גם תפקיד חשוב בשמירה על חיות מוגנות, כמו צבי ים, גיטרנים וכפן גושמני ("סיגל") - המתקרבים בתקופה זו לחוף.

לפי נתוני מחקר שבוצע על ידי אוניברסיטת תל אביב והמכון לחקר ימים ואגמים, בחודשים אפריל – יולי מתרבים 78.5% מהמינים המסחריים של הדגים. ולכן מומלצת השבתת כלל צי הדיג (למעט חכות מהחוף ודיג דגים נודדים פלאגיים בעומק הים) למשך 4 חודשים. בחודשים אפריל ומאי חלה שיא עונת הרבייה של 16 מינים מסחריים, ובחודשים יוני – יולי מתרחשת שיא עונת הרבייה של 29 מינים מסחריים אחרים. ניתן לתזמן הפסקת דיג לתקופה מוגדרת, כאשר כמה שיותר מינים מתרבים.

בעונת הרבייה 2016, הוטלו לראשונה (מכוח מגבלות ברישיונות דיג בעקבות עתירה לבג"צ של החברה להגנת הטבע) מגבלות איסור דיג בחודשים אפריל ומאי לכל שיטות הדיג, למעט דיג הקפה, דיג במערך חכות צף, ודיג מכמורת במים עמוקים מ-40 מ'. מכיוון שלא התבצעו כמעט פעולות הסברה, אכיפה והרתעה, הדיג המשיך כמעט כרגיל בעונה זו.

במרץ 2017 נכנסו לתוקף תקנות חדשות בפקודת הדיג, המגדירות בין היתר הפסקת דיג בעונת הרבייה לתקופה של 60-90 יום. לצורך מתן אפשרות לציבור הדייגים להיערך לשינוי, הוחלט כי בתקופת המעבר של התקנות החדשות, 3 שנים, תקופת איסור הדיג תקבע ל 45 יום. יודגש כי תקופה זו אינה מספקת הגנה אפקטיבית על מרבית מיני הדגים מכיוון שאינה כוללת את כל חודשי הרבייה המתרחשים בפועל בין אפריל ליולי.

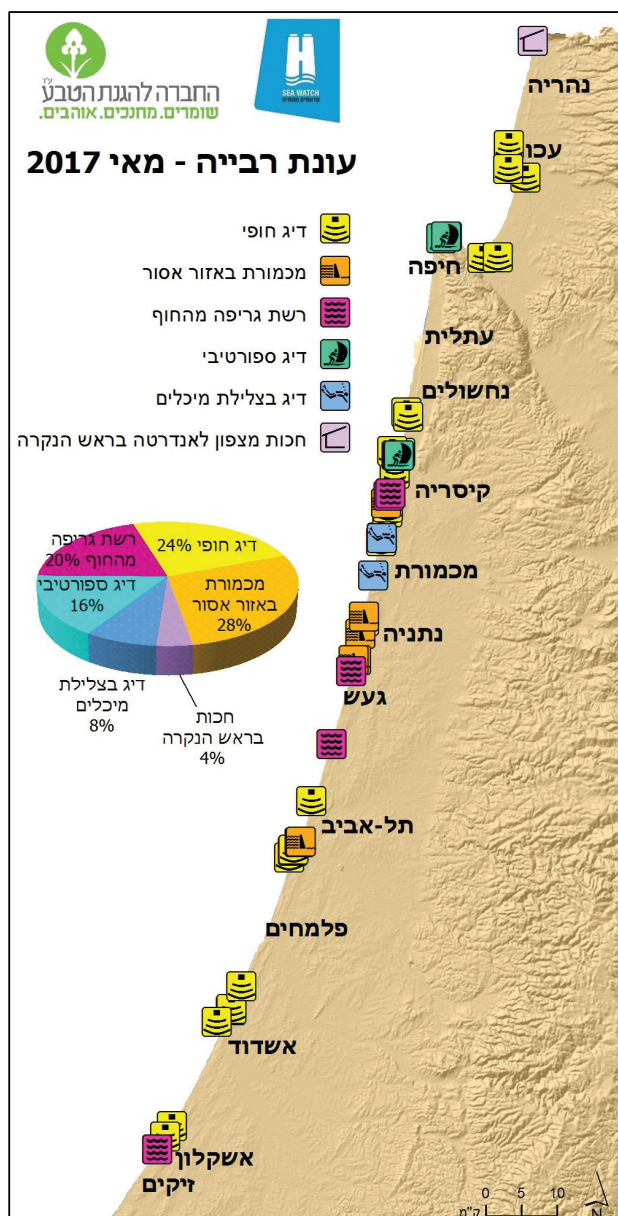
עונת הרבייה 2017 הוכרזה בין ה 1.5 לבין ה 14.6. איסור הדיג כלל את כל סוגי שיטות הדיג למעט דיג חכות מהחוף ודיג מכמורת בעומק מעל 30 מ' באזורים המותרים (איסור הדיג של ספינות המכמורת נכנס לתוקפו מה 16.6 ועד ה 14.8 ונקרא "עונת הגיוס", בה הדגים שגדלו מעט מתחילים להיתפס ברשת המכמורת).

חודש לאחר שנכנס לתוקפו איסור הדיג, בעקבות לחץ שהפעיל ציבור הדייגים על אגף הדיג במשרד החקלאות, קיצר פקיד הדיג את עונת הרבייה ב 15 יום וסיים אותה טרם זמנה בסוף חודש מאי, לאחר 31 יום בלבד (הנחיות פקיד הדיג היו שהדיג יתבצע רק מעומק 30 מ' וללא דיג דקרים, מגבלה שלא ניתן בפועל לקיים אותה בגלל היעדר מדי עומק אצל מרבית הדייגים החופיים, ואי הסלקטיביות של ציוד הדיג).

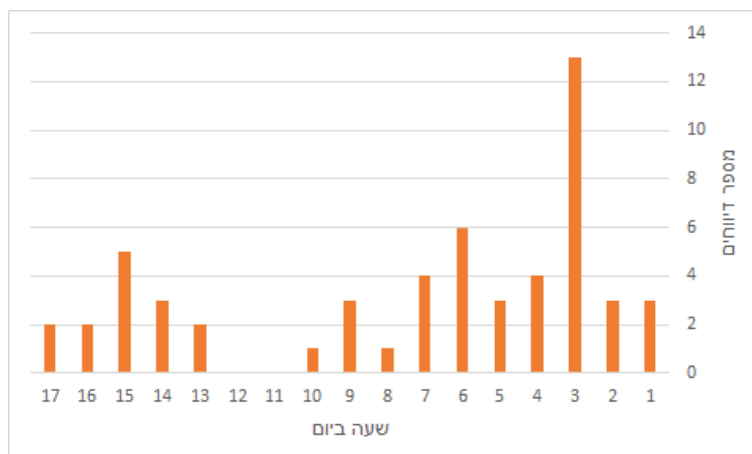
ממצאים:

- במהלך החודש של איסור הדיג בעונת הרבייה התקבלו במוקד 58 דיווחים בנושא דיג לא חוקי.
- 97% מהם היו דיווחי אמת (56 דיווחים).
- רק ב- 20% מהדיווחים נשלח צוות של יחידת הפיצוח לבדיקת האירוע.
- ב 13% מהאירועים נאמר לנו שסיבת אי הטיפול היא שלא היה צוות פנוי לטיפול באירוע.
- 14% מכלל דיווחי האמת הובילו לחקירה (8 תיקים). חלק מהתיקים עוד בשלבי חקירה שונים והיתר הסתיימו במתן קנסות.
- ב 3% מהמקרים בלבד הוחרמו רשתות דיג בעת תפיסת העבירה (2 אירועים).
- לגבי 37% מהדיווחים לא נפתחה תלונה במוקד הפיצוח ולא הייתה התייחסות לדיווח כלל.
- 4% מהדיווחים נענו ע"י מוקד הפיצוח שדייג ספורטיבי בחכה מסירה מותר (למרות שזהו דיג אסור בעונת הרבייה על פי תקנות הדיג).
- מיחידת הפיצוח נמסר כי המוקדנים עודכנו והנושא הובהר.
- 9% מהדיווחים לא טופלו כי המדווח לא היה זמין לתת פרטים על האירוע.
- 23% מדיווחי עבירות הדיג התקבלו סביב השעה 07:00 בבוקר.
- רוב הדיווחים מתרכזים במרכז הארץ בין קיסריה לתל אביב, במיוחד, דיווחי מכמורת באזור אסור, דיג ברשת גריפה ודיג ספורטיבי.

על פי דיווח יחידת הפיצוח, פעילותם בעונת הרבייה כללה 17 סיורי פיקוח בים וביקורת אחת בנמל, (3 מתוכם בעקבות דיווחים ממוקדים), 2 רשתות נתפסו, 14 חקירות נפתחו. ברור שנפח פעילות זה אינו מספיק על מנת ליצור את אפקט ההרתעה הנדרש, לאחר שנים בהן לא הייתה שום פעילות אכיפה.

התפלגות דיווחי הדיג לפי תחום הדיג ומיקום הדיווח:

מספר דיווחי הדיג שהתקבלו במוקד לאורך שעות היממה:

תמונות שהתקבלו מדיווחים בעונת הרבייה:

דיווח: דיג חופי בעונת הרבייה

תאריך: 4.5

מיקום: נמל עכו

תמונות של הדייגים, השלל ומספר הסירה הועברו לפיצוח ונפתחה חקירה. בעל הסירה לא אותר.

01

דיווח: דיג חופי בעונת הרבייה

תאריך: 9.5

מיקום: נמל יפו

תמונות של הדייגים, שלל הדיג ומספר הסירה הועברו לפיצוח. הנושא בטיפול וחקירה של יחידת הפיצוח.

02

2017/05/09 09:00

דיווח: דיג בצלילת מיכלים

תאריך: 27.5

מיקום: חיפה

לא נרשם אירוע במוקד. הדיווח הגיע למערכת ולא התקבל ע"י המוקדנים.

03

04

דיווח: דיג ברשת גריפה מהחוף (ג'ראף)

תאריך: 16.5

מיקום: חוף פולג

צוות הפיצוח נשלח למקום ונתפסו שני דייגים. הרשתות הוחרמו.

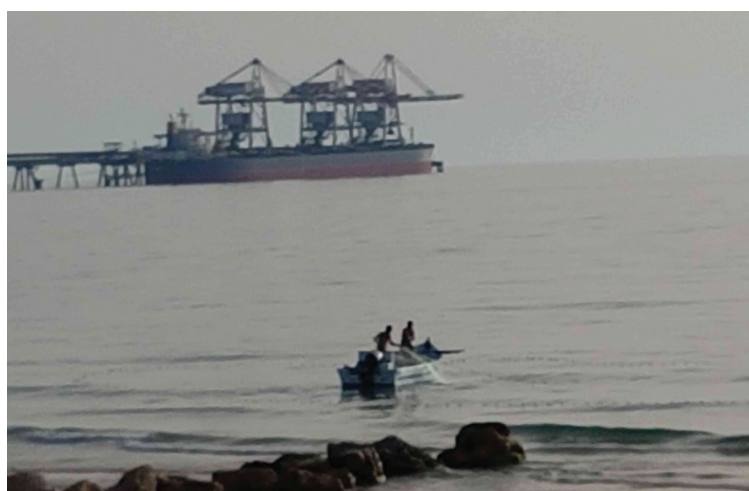
05

דיווח: דיג חופי

תאריך: 14.5

מיקום: קיסריה

לא נרשם אירוע במוקד. הדיווח הגיע למערכת ולא התקבל ע"י המוקדנים.

כשלי האכיפה:

ממצאי הדו"ח מראים בצורה מובהקת שבמצב הנתון היום אין גורם המטפל ביעילות בהסברה, אכיפה, והרתעה בתחום הדיג בים התיכון. התוצאה – הפרת חוק רחבת היקף, העדר הרתעה והעדר ציות לחוק. ריבוי אירועי הדיג מצביע על חוסר הרתעה גורף של גורמי האכיפה במשרד החקלאות על ציבור הדייגים, שהמשיך לפעול כמעט כרגיל בכל הנמלים.

הסיבות לכשלים:

- לא התבצעה על ידי משרד החקלאות הסברה מקיפה לפני כניסת איסור הדיג בעונת הרבייה בתקשורת, ברשת החברתית ובשטח. אי בהירות (לכאורה) לגבי הפעילות המותרת והאסורה בעונת הרבייה שהתבטאה בשאלות רבות של דייגים ספורטיביים שפנו למוקד בבקשת מידע בנושא, מעידה על כשלי הסברה של אגף הדיג.
- חוסר בצוות ובסירות זמינות לצורך פיקוח הוא אחד הגורמים העיקריים להיעדר אכיפה בתחום הדיג.
- העדר נוכחות של פקחי יחידת הפיצוח בנמלים ובמעגנות מאפשרת לפעילות הדיג להתרחש כרגיל באור יום ובאין מפריע בעונת הרבייה.
- דיווחים חוזרים על עבירות מוכרות המתרחשות במקומות קבועים וידועים מראש, הדורשות פעילות יזומה של מארבים וביקורות, לא מקבלים מענה ביטוי ע"י יחידת הפיצוח.
- חלק מהדיווחים המגיעים למוקד הפיצוח לא נקלטים ומטופלים בזמן אמת. יש עיכובים של בין 30 דקות לשעתיים ויותר (זמן קריטי בתגובה לאירוע דיג) במענה לדיווח שהתקבל דרך האפליקציה. מיחידת הפיצוח נמסר כי חלק מהאירועים לא טופלו עקב תקלה טכנית שהייתה במוקד וטופלה.
- במקרים רבים מוקד seawatch הודיע טלפונית לפיצוח על קבלת דיווח לפני שצוות מוקד הפיצוח הבחין בו. הסיבות לכך הן חוסר אמצעי התראה על קבלת הודעה קולית כשנכנס דיווח (כפי שמתבצע עם יתר רשויות האכיפה) והעדר ערנות של המוקדנים לקבלת דיווחים במייל.
- במקרה שהמדווח לא זמין לקבלת שיחה ממוקד הפיצוח בעקבות הדיווח, אין התייחסות לאירוע. מוקד seawatch מנסה להשריש נוהל בו אם אין מענה מהמדווח, מוקד הפיצוח ייפנה למוקד seawatch. במקרים רבים הצלחנו להשיג את המדווח ולחבר בינו לבין מוקד הפיצוח.
- ניכר שאכיפת הדיג בים התיכון זוכה לסדר עדיפות נמוך בפיצו"ח, לצד חוסר במיומנות, במשאבים, בתשומת לב ניהולית ובמוטיווציה.

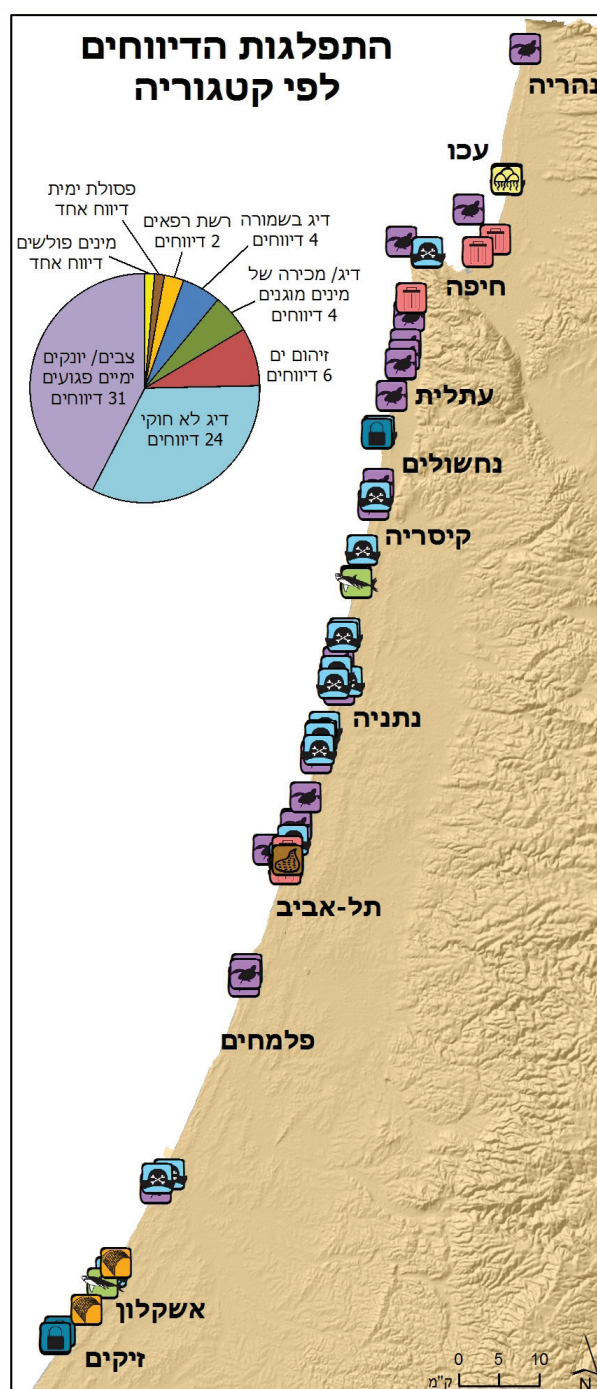
המלצות:

- העברת הפיקוח לרט"ג תשפר את האכיפה בתחום הדיג בצורה דרמטית. רט"ג הוא גוף בעל ניסיון מוכח באכיפת ציד (ביבשה) ודיג (למשל במפרץ אילת ובתחומי שמורות בים התיכון), נוכחותו בשטח מבחינת פיקוח ואכיפה מובנית ומוכיחה את עצמה בתחומים אחרים, והוא ערוך לטיפול בעבירות בעלות אופי של "הקפצה".
- החרמת ציוד דיג בעת טיפול באירוע דיג לא חוקי יכולה להגביר את אפקט ההרתעה בקרב ציבור הדייגים..
- יצירת קשר מידי עם גורמי האכיפה ע"י מוקד seawatch, לוודא קבלת הדיווח והטיפול בו, משפרת את התייחסות ומחויבות גורמי האכיפה לטיפול באירוע.
- רוב דיווחי הדיג בעונת הרבייה התקבלו סביב השעה 07:00 בבוקר. מומלץ להגביר את מאמצי האכיפה בשעה זו.

חלק שני: רבעון ראשון 2017 ינואר - אפריל

עיקר ממצאי הדוח:

- מתחילת ינואר ועד סוף אפריל 2017 התקבלו סה"כ 101 דיווחים.
- 73% מהדיווחים (74 דיווחים) היו דיווחי אמת איכותיים אשר הועברו לרשויות למתן מענה והמשך טיפול.
- כל הדיווחים מועברים לרשויות בזמן אמת, מרביתן נקלטו ברשויות בזמן אמת.
- יחידת הפיצוח הגיעה ל 8% מקרים בזמן אמת. 8% מהדיווחים הובילו לפתיחת תיקי חקירה. חלק מהתיקים עדיין בשלבי חקירה וחלקם הסתיימו בקנסות שניתנו למבצעי העבירה.
- פקחי רט"ג הגיעו ל 88% מקרים בזמן אמת, 62% מהם התבררו כאמינים : 80% מדיווחי האמת הובילו לפתיחת תיקי חקירה ע"ר ט"ג (4 תיקים, 2- דיג / מכירה של מין מוגן, 2- דיג בשמורה), התיקים עדיין מתנהלים.

פירוט הממצאים:

יחידת הפיצוח

יחידת הפיצוח אמונה על אכיפת תקנות הדיג.

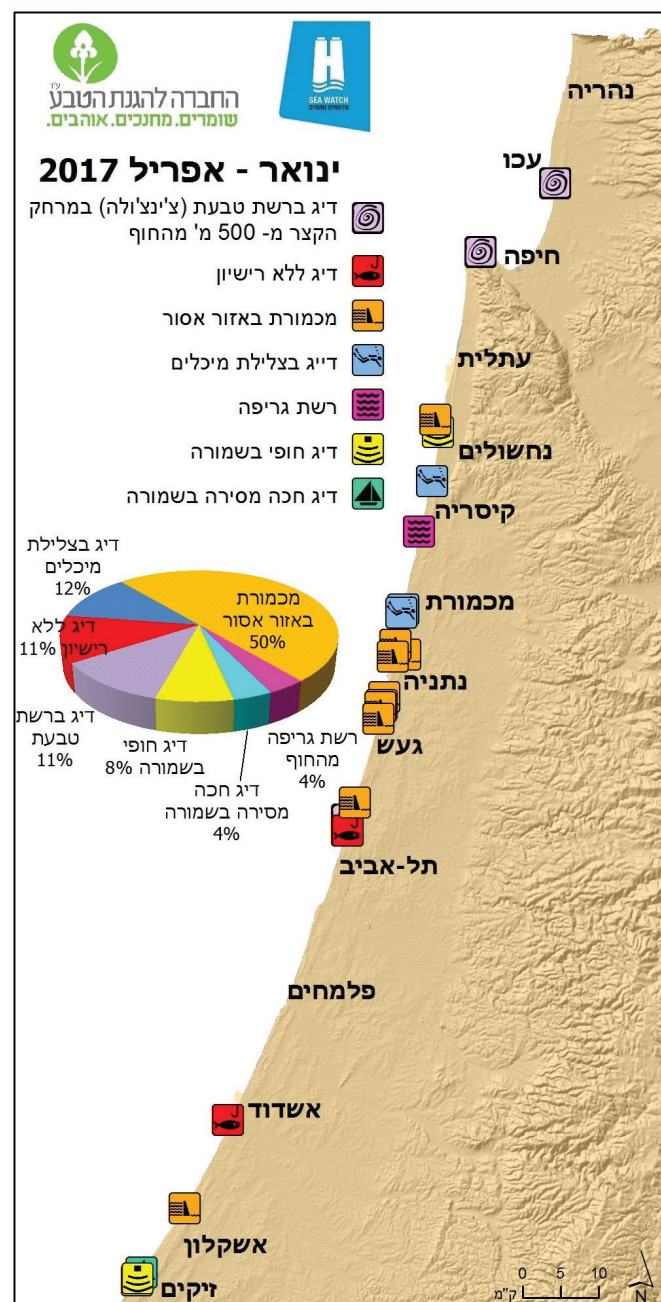
א. 24 דיווחים על דיג לא חוקי התקבלו בזמן אמת ע"י מוקד הפיצוח.

ב. למיטב ידיעתנו הפיצוח הגיע רק לשניים מהם בזמן אמת.

ג. בעקבות הדיווחים נפתחו 2 תיקי חקירה על ספינות מכמורת הפועלות באזור אסור.

ד. רוב הדיווחים על דיג מכמורת באזור אסור, דיג בצלילת מיכלים ודיג ברשת גריפה מהחוף מתקבלים במרכז הארץ, בין הבונים לתל אביב.

התפלגות דיווחי דיג לא חוקי בשיטות השונות:

רשות הטבע והגנים

רשות הטבע והגנים אמונה על אכיפת איסור דיג בשמורות ימיות ועל איסור מכירה ודיג של ערכי טבע מוגנים.

א. התקבלו 9 דיווחים באחריות רשות הטבע והגנים (4 –מינים מוגנים, 5- דיג בשמורה).

ב. 7 דיווחים נבדקו ע"י פקחי רט"ג. מתוכם 5 נמצאו דיווחי אמת.

ג. 4 דיווחים הובילו לפתיחת חקירה (80%).

ד. דיווחים המתקבלים על דיג חופי בשמורת הבונים לא מקבלים מענה עקב הסכם היסטורי עם דייגי פרדיס שדגים בשמורה בהיתר. הנושא בתהליך הסדרה על ידי רט"ג, ואנו מקווים שבסופו שמורת הטבע תמלא את ייעודה ותהיה אזור ללא דיג.

ה. התקבלו 32 דיווחים (40 עד סוף מאי) על צבי ים מתים לאורך כל חופי הארץ. (לעומת 17 דיווחים שהתקבלו בתקופה המקבילה אשתקד). במקד כמעט ולא מתקבלים דיווחים על צבי ים פצועים. יש להפנות את לב ציבור המדווחים לצבים חיים הנמצאים במצוקה.

היחידה הארצית להגנה על הסביבה הימית במשרד להגנת הסביבה

המשרד להגנת הסביבה אמן על אכיפת חוקי זיהום הים.

א. התקבלו 7 דיווחים בתחום זיהום הים.

ב. 3 דיווחים על זיהום ים בשמן, שניים מהם בזמן אמת, אחד טופל במסגרת אירוע ידוע (פעולות ספיגת שמן וחסירת התפשטות), השני לא נבדק בשטח.

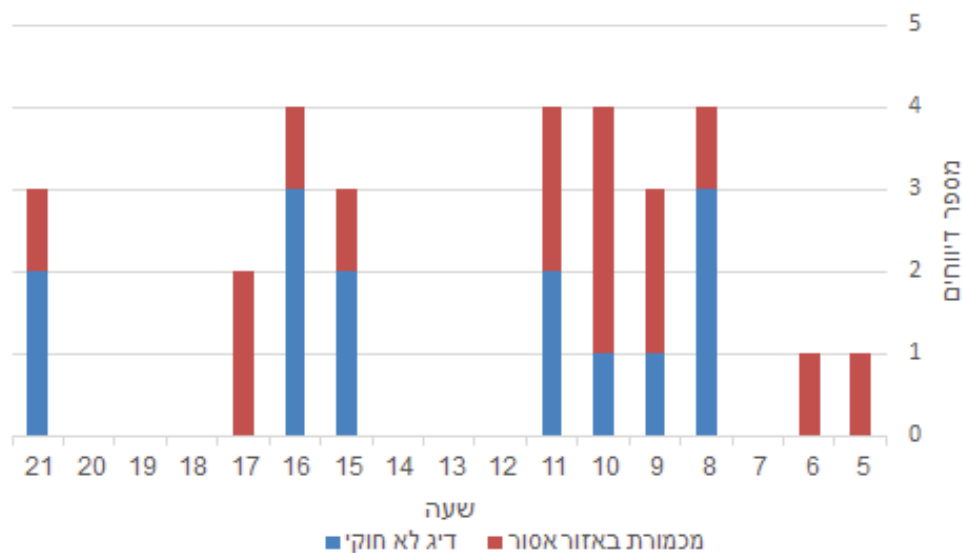
ג. 4 דיווחים על הזרמת שפכים לים, שלושה מהם נבדקו בזמן אמת ולא התגלו ממצאים.

המלצות:

- מממצאי הדו"ח עולה כי הטיפול של יחידת הפיצוח בעבירות הדיג לקוי ולא נותן מענה ראוי לנושא אכיפת הדיג בים התיכון. הן מבחינת הטיפול בדיווחים והן במתן מענה לפעילות יזומה בתחום האכיפה. יש להעביר בדחיפות את אכיפת הדיג לאחריות רט"ג.
- לסיים את תהליך ההסדרה של דייגי פרדיס בשמורת הבונים. שמורת טבע צריכה למלא את ייעודה ולהיות אזור ללא ציד לא מבוקר של בעלי חיים.
- מספר הדיווחים על צבי ים מתים המגיע לחוף גבוה מאוד. סיבות תמותת צבי הים הן הסתבכות בציד דייג (בעיקר ספינות מכמורת), אכילת פסולת מוצקה, פגיעות הדף מפעולות חיפוש והפקת גז ונפט ופעילות ביטחונית, כמו גם פגיעות כלי שיט. מומלץ לפעול להעלאת המודעות לשמירה על צבי הים באמצעות המדיה ובעזרת ציבור המדווחים.
- מגיעים מעט דיווחים למוקד בתחום זיהום הים. כדאי להגביר את המודעות לנושא בעזרת קמפיין מדיה ופנייה לקהל מדווחים פוטנציאלי.
- חלק מדיווחי זיהום הים המגיעים למוקד מתייחסים להזרמות קבועות בהיתר. ניתן להוסיף מפת הזרמות בהיתר באפליקציה שתדייק את הציבור לגבי דיווחים על הזרמות שלא בהיתר.

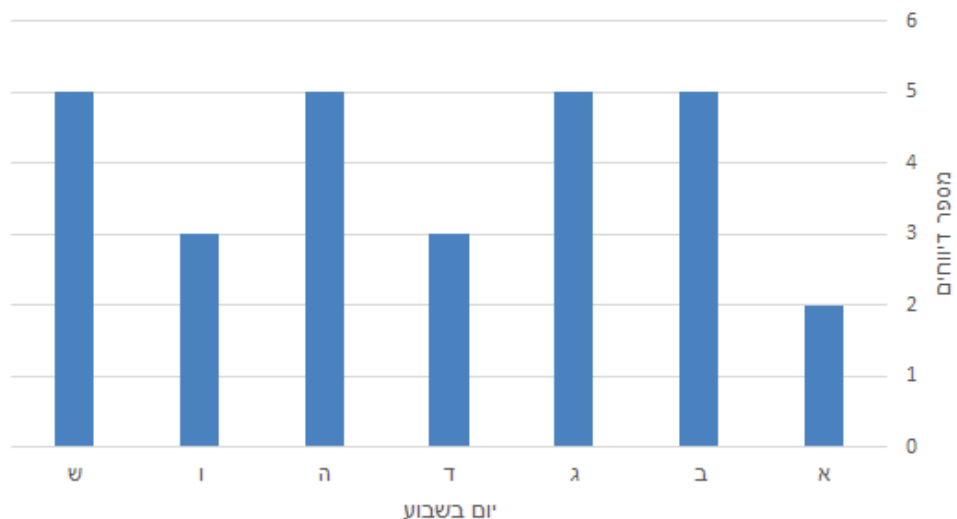
נספח

התפלגות שעת דיווחי הדיג בתקופה שקדמה לעונת הרבייה:

ניתן לראות כי דיווחים על דיג לא חוקי מתקבלים בעיקר בשעות הבוקר ואחה"צ גם בדיג חופי וגם בדיג מכמורת.

התפלגות הדיווחים לפי ימות השבוע בתקופה שקדמה לעונת הרבייה:

ניתן לראות כי פעילות הדיג מתרחשת בכל ימות השבוע. קרוב לוודאי שהגורם המשפיע ביותר על מועד היציאה לים הוא מצב הים.